

Покуття і Гуцульщина в часи Української революції в 1917-1920 рр.

Іван МОНОЛАТІЙ

Перша світова війна 1914-1918 рр. привела до розпаду Австро-Угорської, Турецької та Російської імперій. Проголошений американським президентом Вудро Вільсоном новий післявоєнний політичний порядок, одним із основоположних принципів визнавав право нації на самовизначення. Версальська система визнала утворення й незалежність нових національних держав в Європі – Литви, Латвії, Естонії, Фінляндії, Польщі, Чехословаччини, Югославії. За нелегкими роками війни, політичними маневрами і планами витворилася сприятлива можливість утворення національної держави і для галицьких українців.

Активність українського населення Галичини та вимоги здійснення політичних перетворень у краю, усерйоз непокоїла польські шовіністичні кола: галицькі часописи заповнили протести шкільної та студентської молоді, публіцистів, політичної еліти. Незважаючи на це, підтримуючи дії українців Наддніпрянщини 3 березня відбулися "Свята миру і державности". Особливо величаво вони пройшли у Львові, Дрогобичі, Бібрці, Стрию, Жовкві, Тернополі, Бережанах, Чорткові, Городенці, Товмачі, Кутах, Богородчанах. Свято, що відбулося у той день у Коломиї, зібрало близько 32 тис. городян і селян з гірських околиць. Було відправлено святкове богослуження, пройшли стрілецько-сокільські походи. Спільність устремлінь галицьких українців до державного самовираження і єднання засвідчила вічова хвиля, яка згодом, у вересні заповонила не лише Львів, Стрий, Дрогобич, Перемишляни, Рудки, Броди, але й Ярослав, Товмач, Долину, Снятин, Печеніжин, Коломию. Учасники віч та мітингів вимагали об'єднання всіх українських земель в український коронний край з окремим сеймом, намісником і українською адміністрацією, ратифікації Австро-Угорщиною Брестського мирного договору. Вимоги ліквідації імперії і монархічної влади, повелення багатогокмісного гніту і створення народної республіки з республіканським ладом, здобуття демократичних свобод, стрімко наближали політичну обстановку до конфліктної межі. Доля українського народу Галичини активно обговорювалась в місцевих політичних колах. З'їзд українських нотаблів 25 березня привітавши проголошення незалежної УНР, ухвалив резолюцію зокрема з такими вимогами: "...з українських земель Галичини та Буковини утворити окремий державний організм; надання національним меншинам на цій території повного забезпечення їх національної автономії та політичної рівноправності; припинення насильницької колонізації Холмщини; злука всіх національних сил".

В умовах глибокої державної кризи 18-19 жовтня у Львові відбулось представницьке зібрання українських послів до парламенту та краєвих сеймів Галичини і Буковини, єпископату, делегатів українських партій, яке обрало Українську Національну Раду (УНРада) на чолі з адвокатом Євгеном Петрушевичем. До неї також увійшли правник Кость Левицький, публіцист Льонгін Цегельський, письменник Осип Назарук, журналіст Василь Порайко та ін. У своєму маніфесті УНРада проголошувала: "1. Ціла етнографічна українська область в Австро-Угорщині, зокрема Східна Галичина тз граничною лінією Сяну з влученням Лемківщини, північно-західна Буковина з містами Чернівці, Сторожинець, і Серет та українська полоса північно-східної Угорщини – творить одноцільну українську територію; 2. Ся українська національна територія уконституується отсим як Українська держава. Взиваєть ся всі національні меншости негайно вислати своїх представників до Української Національної Ради в кількості, відповідуючій їх числу населення; 3. Українська Національна Рада виготовить конституцію для утвореної сим способом держави на основах: загального, рівного, таємного і безпосереднього права голосування з пропорціональним заступництвом, з правом національно-культурної автономії". Таким чином, після довгих років неволі і безправ'я населення Галичини засвідчило своє історичне право на творення власної держави, повноправне господарювання на своїй споконвічній землі. Однак, головним

противником відродження української державности стали націоналістичні сили і військові кола шляхетської Польщі.

У цій ситуації політика керівництва УНРади неминуче довела б до краху, якби не група молодих українських політиків, прихильників рішучих воєнних дій. Консолідував і здійснював підготовку українських збройних сил у складі австрійського війська Таємний Центральний Військовий Комітет (ТЦВК), утворений старшинами львівського гарнізону та австрійських частин в Галичині і Буковині. До його складу увійшли досвідчені фронтовики Сень Горук, Дмитро Паліїв, Володимир Старосольський, Леонід Огоновський, які розгорнули пропагандистську роботу у військах. ТЦВК підтримував зв'язки з українськими підрозділами у Львові, Перемишлі, Станіславі, Коломиї, Тернополі, Золочеві, Бродах, Чернівцях. Чимало українських бойових частин знаходилося на італійському фронті, в Сербії, на Великій Україні, які австрійське військове командування навмисно відсилало далеко від Галичини.

В політичних колах спостерігалася напружена робота. 21 жовтня до Відня було направлено офіційну ноту уряду США – відповідь на прохання Австрії про заключення миру. Майбутнє монархії американська сторона перекладала у руки поляків, югославів і чехів, а тому кожен з цих народів виразно заявив про свою політичну незалежність від Відня. Зі свого боку, українські провідники невиправдано барилися. Під час дебатів Ради Міністрів у Відні галичанам урочисто обіцяно, що певна кількість старостів і залізничних урядовців назначатимуться з їхнього числа. Враховуючи ту обставину, що 29 жовтня у Кракові була створена Польська ліквідаційна комісія, яка повинна була перейняти владу в цілій Галичині від австрійських властей і оформити перехід краю до Польщі, а на 1 листопада було призначено офіційну передачу влади польській адміністрації, ТЦВК видав розпорядження про захоплення влади у Львові. 31 жовтня о 19 год. у Народному домі, де працювала УНРада, відбулося засідання Військового комітету, в якому взяло участь близько 40 осіб. З промовою виступив його голова, сотник Дмитро Вітовський, який підкреслив: "Якщо цієї ночі ми не візьмемо Львова, то завтра його візьмуть поляки. Наша честь вимагає, щоб ми перші взяли владу в краї, хоч би навіть прийшлося зараз її втратити". На цьому ж засіданні були призначені керівники військових підрозділів, кожен з яких одержав конкретне доручення на час повстання.

Одночасно вживалися заходи по організації виступу в цілій Галичині. О 16 год. до всіх повітових центрів надійшов наказ такого змісту: "В ніч з 31 жовтня на 1 листопада ц.р. Українська національна рада переймає владу над українськими землями Австро-Угорщини. Тієї ночі українські військові частини займають Львів. Те саме заряджено по всіх містах Східної Галичини. Після одержання цього наказу негайно опанувати містом". Зміст документа був розісланий нелегальним окружним військовим комітетом у Станіславі, Коломиї, Стрию, Раві-Руській та інші повітові центри – довіреним українським політичним діячам з чіткою вимогою "зібрати якнайбільше боєздатних селян і спільно з українськими військовими захопити владу у повіті". Це завдання мали виконати українські патріоти передусім у важливих осередках громадського життя Західної України – Перемишлі, Стрию, Дрогобичі, Станіславі, Тернополі і Коломиї.

Створена ще у червні "Читальна секція" місцевого товариства "Родина", заходами проф. Василя Витвицького і д-ра Володимира Бемка, розпочала планування листопадового повстання у Коломиї. Наприкінці вересня під конспіративною вівіскою "Український клуб" при Народному домі було утворено Коломийський окружний таємний військовий комітет (КОТВК). Структурно він охопив територію Покуття і Гуцульщину, тобто існуючі Коломийський, Печеніжинський, Снятинський, Городенківський, Косівський, Надвірнянський і Делятинський повіти. До складу Комітету увійшли Богдан Білинкевич, Степан Свирида, Дмитро Легкун, Теодор Примак і Мацієвич. 31 жовтня до одержання наказу зі Львова, КОТВК прийняв ухвалу, в якій відзначалися успіхи революції в цілій імперії; закликав Українську генеральну команду, щоб та "найдовше до 5 днів дала наказ про проведення перевороту, а якщо вона цього не зробить, щоб у Покутті на власну руку зробилася на своїй території і тим самим приневолено решту Галичини до того самого кроку". Це був відвертий заклик до самостійних революційних дій. Потенційною силою у даному випадку ставали

українські підрозділи у Коломиї. Пізно ввечері зі Львова прибув кур'єр - хорунжий УСС Володимир Мурович привіз наказ в ніч проти 1 листопада захопити владу в нашому краї.

Згідно львівського наказу, першолистопадовий Чин розпочався о 3 год. ночі в місті розпочалося повстання. Курінь поручника Білінкевича отримав наказ зайняти пошту, телеграф, повітове староство і магістрат; курінь поручника Андрієвського мав завдання оволодіти залізничним двірцем, опанувати всіма його службами і терміново вислати паротяг до приміського села Коршів за відомим громадським діячем Володимиром Кобринським, який мав негайно перебрати керівництво коломиїською залізничною станцією на себе; третій курінь поручника Зволинського відіслали на важких автомашинах групами для забезпечення перебрання влади у Снятині, Городенці, Надвірній. До полудня 1 листопада до Коломиї прийшли повідомлення з усіх населених пунктів краю про захоплення влади на місцях. Українські військові підрозділи були дислоковані у Заболотіві (ними командував Яків Голота), Городенці (командант – сотник Світлик), Снятині та Кутах (сотник – Небиловець); у Печеніжині головою повітової ради було призначено Михайла Геника-Березовського. Позаду залишилося лише містечко Гвіздець, але ввечері військова стежа з Коломиї роззбрoїла там польську жандармську охорону. Український переворот став "несподіваною акцією" як для цивільної, так і для військової влади краю. "Виконуючи волю Центральної Української Ради у Львові, проголосившої дня 19 жовтня 1918р. незалежність Укр[аїнської] Держави на території Австро-Угорщини заселеній українським населенням, – закликала прокламація Покутського військового секретаріату, - переняли ми сьогодні владу на цілім Покутті в свої руки".

Подаючи це до загального відома Секретаріат закликав до строгого громадського порядку та спокою; міста Гвіздець, Городенка, Коломия, Косів, Печеніжин, Яблунів було оголошено у стані військової готовності. В цих умовах Коломиїський військовий комітет (КВК) будував власні структури місцевої адміністрації на принципово нових засадах, дотримуючись тієї думки, що на керівних постах першими особами мають бути українці, а колишні урядовці (якщо вони погоджувалися), – їхніми заступниками. Органи самоуправління очолили адвокат, д-р Іван Стрийський (повітовий комісар), директор "Покутського союзу" посол Захар Скварко (бурмістр), греко-католицький парох і декан Олександр Русин (маршалок Коломиїської повітової ради), судовий радник д-р Гвоздецький (начальник скарбового уряду), довголітній віце-президент суду, д-р Іван Чернявський (президент Коломиїського окружного суду), д-р Зеновій Левицький (керівник Коломиїської повітової лічниці), д-р Петро Петрушевич (головний санітарний лікар округи). Формальна зміна влади на місцях відбулася частково вже 1 листопада, наступного ж дня владу було передано українській повітській раді.

Наступний етап у творенні незалежної держави на території краю вимагав щоденної неймовірно виснажливої праці для забезпечення життєдіяльності ЗУНР в умовах несприятливої війни та постійного протистояння місцевого польського населення. В першу чергу йшлося про забезпечення військового майна. Начальниками, переважно, були українці і старшини австро-угорської армії, а керівні посади займали з уваги на те, що були непридатними до фронтової служби. З'ясування позицій військового командування 24-го і 36-го піхотного полків, де на вищих офіцерських становищах були переважно німці, чехи, угорці та австрійці, як також і вияснення позицій коломиїської поліції, яка, в основному була набрана з поляків, – ці завдання стояли перед КВК на чолі з Володимиром Бемком. Вістка, що рознеслася вранці 1 листопада і запевнення КВК про демобілізацію усіх чужинців – спричинилася до непередбачуваних наслідків: усе вояцтво разом зі своїми старшинами стало терміново до виїзду додому. Рух набрав настільки масового характеру, що став некерованим і перетворився на хаотичну втечу. Протягом тижня всі чужинці покинули місто, а КВК став вишукувати у спішному порядку українських кадровиків для заміни вільних місць в коломиїських полках.

Проникнуті ідеєю творення самостійної держави, провадженням у життя ідеалів свободи та рівноправності, діячі першолистопадового повстання, на жаль, не змогли забезпечити швидкої мобілізації усіх національно-свідомих та професійних сил. Це

відбилося у доборі напрямків політичної ідеології і регуляції міжпартійної боротьби у складі КВК. Вже самі творці революції підкреслювали, що Комітет був некоректним і неактивним у вирішенні нагальних проблем часу: окремі його члени кілька разів видавали суперечливі накази, а необхідні справи залишали без потрібного втручання. Така позиція української військової влади спонукала окремих старшин до реорганізації військового правління в краю. 2 листопада так званий "Комітет десятиох" висунув вимогу негайного розпуску КВК, її командного і кадрового складу. Порівняно швидко було сформовано новий управлінський апарат, до якого увійшли поручники Омелян Паліїв та Іван Коженювський; комендантом "Комітет десятиох" обрав д-ра Володимира Бемка.

Продовжувалося формування органів законодавчої влади. Для вирішення державних справ, до складу УНРади від Коломиї потрапили делегати: правник Іван Чернявський та селянин Гриць Тимошук. У їхніх вимогах головним акордом звучала вимога здійснення "національного ідеалу всього українського народу", "поробити потрібні заходи для з'єдинення всіх українських земель в одну державу". Подібні настрої відобразили збори української громади краю, що відбулися 17 листопада.

Державні перетворення вимагали професійного добору органів місцевого самоврядування. До створеного 14 листопада Постійного окружного організаційного комітету (ПООК) увійшли такі відомі діячі громадського життя - Захар Скварко, д-р Іван Ганькевич, д-р Кирило Трильовський, Антін Кузьмич, Ярослав Навчук, Осип Чайківський, Іван Чернявський, Володимир Гвоздович, Микола Івасюк, д-р Василь Кассіян, Юліан Колцуняк, Богдан Левицький, д-р Володимир Кобринський, Василь Дзюбінський, Гриць Тимошук, Степан Микитюк, Ілярій Мацієвич, Максиміліян Брик, Павло Лаврук, Іван Чупрей і Михайло Корняк. У грудні окремим розпорядженням були врегульовані структура і правне положення окружних військових команд (ОВК), що відповідали за набір та формування Збройних сил ЗУНР. До обов'язків ОВК відносилися зберігання ладу і спокою в даній окрузі; формування українського війська з числа демобілізованих українців чужих армій; виявлення, облік та зберігання військового майна; дислокація війська та ін. За спогадами, ці зміни "будили з похмілля початкових тріумфів, пригадували потребу найвищої жертви для розкритої з вікових кайданів Батьківщини, кликала до праці і чину". Час швидкої ейфорії минав, а вуличні бої у Львові переростали у вогонь українсько-польського конфлікту, який вимагав все нових і нових сил з обох сторін

Заклик КОВК до мобілізації, відбився в душі народу голосним відгомонам, тому 4 грудня 1918 р. заявлялося, що "усі верстви нашого громадянства прийняли сей заклик з одушевленням. Із сіл напливають ряди селянства, що спішать на оборону своєї волі й своєї землі. Українські залізничники й ученики гімназії готові теж відбутися свій святий обов'язок. Не стало холодним і серце інтелігента ... [який] кидає все й стає в бойові ряди". Так голова повітової УНРади Захар Скварко зголосився першим до Українських Збройних сил. Українське селянство нашого краю із розумінням поставилося до цього заклик. В цілому, не було тижня, щоб до Львова чи Хирова не відбував якийсь новоутворений курінь, батарея чи сотня піхоти. Звертаючись до покутян, комендант КОВК Теодор Примак помовляв: "в хвилю рішучу, важку, коли маємо змогу статись панам на своїй рідній землиці звертаємося з закликом до всієї Гуцульщини і цілого Покуття ставати в ряди Гуцульської Козачої Дивізії". Для поповнення Українських Збройних сил потенційними кадрами, наприкінці листопада – з початку жовтня стараннями КОВК було створено окрему, коломиїську старшинську школу піхоти. Зорганізована у приміщенні будинку польського військово-спортивного товариства "Сокіл" старшинська школа спочатку мала 35 курсантів, а згодом, після Різдвяних свят 1919 р. в ній навчалося близько 100 курсантів у трьох чотах.

На перебіг суспільного становища у місті значною мірою вплинуло й те, що різні політичні, культурні, і, зазвичай, церковні установи закликали, "допомагати всім без виїмку українському військові, – хто як і чим може". На цей клич у містечках і селах краю почали негайно засновуватися комітети для збору одягу, взуття та білизни. До складу таких комітетів входили греко-католицький священник, народний вчитель, громадський комісар та начальник місцевих органів правопорядку.

Утворення незалежної держави ЗУНР викликало величезні зрушення в соціальній психології. Найпомітніший вияв цих зрушень – зростання національної свідомості різних верств населення країни, поглиблений інтерес до подій власної історії, закономірні вияви громадянської позиції під час лихоліття війни у Галичині. Будівничі української державності підкреслювали, що "переживаємо велику рокову хвилю. Будуємо будучність нашої землі", а також стверджували істину – "лиш єдністю, карністю і напруженем усіх сил народу можемо сю будову довести до щасливого кінця. Ніхто, хто є Українцем, не сміє відтяться від великого діла, від жертви для щасливої будучини Українських поколінь!". В досить короткий строк були сформовані основні ланки державного механізму ЗУНР – центральні й місцеві органи влади, правоохоронні органи, культурні інституції. На зламі 1918-1919 рр. громадсько-політичну атмосферу в краї відтворювали спеціально скликані сесії Окружної УНРади. До прикладу, якщо промовці і делегати Третьої сесії (31.XII.1918) головною темою своїх дискусій обрали історичну тяглість і єдність українських етнічних територій, господарські проблеми вчителів повіту, то наступної – вирішували питання про злуку ЗУНР з УНР і заслухали реферат Захара Скварка про стан земельного питання в Галичині, в котрому він окреслив недоліки місцевої адміністрації. Відчуваючи нагальну потребу у контролі органів місцевого самоврядування, їхнього реагування на запити місцевого населення, до міста спочатку прибув Дмитро Вітовський (15.XI. 1918 р.), а трохи пізніше – Симон Петлюра (не пізніше грудня). Виборами до УНРади населення краю засвідчило, що воно свідоме завдань, котрі повинні бути розв'язані народними обранцями до українського парламенту. Закликаючи селян і робітників краю до творення професійних спілок, провід Українського Січового Союзу, вважав, що "не горстка генералів відіпре ворога, не кілька хитрих політиків "ущасливають" народ", а все населення краю повинно стати до відбудови новоутвореної країни. В цей важкий для українських держав по обидва боки Збруча час було прийнято рішення про їх об'єднання. 22 січня був проголошений акт злуки УНР і ЗУНР. Хоча він, був більшою мірою символічний (оскільки до кінця липня всі західноукраїнські землі були окуповані), його прийняття мало величезне значення, демонструючи прагнення українського народу до створення єдиної, незалежної, соборної України. З цього приводу, часописи підкреслювали, що "хай увесь світ пізнає, хто ми й що ми, хай пересвідчиться, що ми власними силами будуємо трівкі підвалини державного правного ладу, та що не спочинемо, поки не здійсниться то, до чого наш нарід з давен-давна прямував: бути самостійним, ні від кого независимим господарем на своїй землі". Позицію українського населення ЗУНР підсумував березневий заклик Державного секретаріату у Станіславі. "Український міський робітник нехай тямить, що коли він хоче як вільний громадянин ... користати з плодів своєї праці, мусить разом з братом-селянином стати в рядах українського війська... Український священник, учитель, урядник, адвокат і лікар і вся українська інтелігенція нехай тямить, що тільки у вільній Українській Народній Республіці вона зможе працювати для добра, щастя і слави українського народу і сповнити ті високі задачі, які у кождім народі сповняє інтелігенція – мозок нації ... Український народе! Тепер в огні війни рішається Твоя будучність. Або боронимо рідну землю і збудуємо велику й могучу Українську державу – або останемо на віки рабами наших відвічних ворогів".

Події українсько-польської війни 1918-1919 рр. наближали українське населення краю до усвідомлення потреби спільним національним фронтом протистояти виступам польських шовіністів та радикально настроєної молоді проти націєтворчих заходів місцевої адміністрації. У зверненні до краян, Окружна УНРада закликала їхніх делегатів прибути на всенародне віче, "щоби по стародавньому козацькому звичаю раду радити, як на Ляха стати, як неньку-Україну від ворогів обороняти", яке відбулося 4 травня. "Наш край в небезпеці. До оборони треба все, що живе: богатих і бідних, інтелігенцію і простолюддя. Нехай кождий виконує свій обов'язок, а се дасть нам таку силу, що ніщо нас не зломить ... Кличмо всіх до внутрішньої консолідації, згоди... Утворім одноцільний фронт. На чужих не числім. Від них помочі не дістанемо, хиба тепле слово. Хочеш мати свою державу - борися за неї! "

Важливою особливістю становлення української державності в нашому краї було те, що на них претендувала ще одна політична і військова сила – Румунія – виразник

інтересів великих земельних магнатів та буржуазії, які внаслідок майже безперервних, протягом п'яти років, воєнних дій планували остаточно захопити територію Покуття. У середині травня 1919 р. польські війська, підкріплені армією французьких добровольців Галлера, перейшли у загальний наступ проти УГА, який розпочався 14 травня. Трикратна польська перевага на південному фронті створила безвихідну ситуацію. У свою чергу, прикордонна стежа снітинського повіту постійно рапортувала до Коломиї, повідомляючи військово-керівництво про пожвавлення на протилежній стороні кордону. У суботу, 3 травня румунський розвідувальний літак розкинув над містом листівки, надруковані польською, німецькою та українською мовами, які залякували населення швидким приходом більшовиків і пропагували "велику Румунію". Явна передислокація ворожих сил, стягнення до кордону кінноти та уланів, засвідчили зовсім не дружні наміри сусідів. Двосторонні українсько-румунські зустрічі для врегулювання ситуації не дали очікуваних результатів, а тому втрапивши оперативний зв'язок з головними силами армії тили УГА були розбиті румунськими військами і дивізією польського генерала Желіговського, які 23 травня перейшли покутсько-буковинський кордон і зайняли Покуття аж по р. Дністер. Вістка про напад румунських військ спричинила загальну паніку та хаос серед населення округи, а українські військові загони отримали наказ про евакуацію бойових відділів та державного майна. Першими з Коломиї виступили похідні коші коломиїських полків, загальним числом 15 старшин та 295 стрільців. Координувати відступ було доручено поручникам Максимові Микитюкові й Кордашеві, під час чого склад старшинської школи втратив свого довголітнього виховника Флоріана Кульчицького. Архівні джерела повідомляють, що відразу ж після захоплення краю румунськими військами, покутські українці організували повстання проти нового режиму. Повсталі, разом із селянами ближчих сіл, утворили бойову лінію на Вигоді під Дібровою поблизу містечка Печеніжин у кількості близько 400 осіб. Озброєні скорострілами, вилами і косами повсталі 48 год. протистояли наступові ворога, однак цей виступ зазнав поразки. Національно-визвольна війна ЗУНР та її армії проти агресії шляхетської Польщі, підтримуваної Антантою, закінчилась поразкою українців. Над Галичиною навис тягар іноземної окупації і знову Покуття і Коломия змушені були коритись чужинцеві. У наступні дні, було ліквідовано усю структуру української державности, включаючи органи місцевого самоврядування. На території краю встановлювався суворий політичний терор. За свідченням очевидців, були закриті усі українські культурні установи, школи та гімназії (однак, 26 червня військова команда румунських військ призначила Богдана Левицького керівником народного і середнього шкільництва не лише для українців, але й поляків і євреїв, а усі українські школи Покуття були підпорядковані інспекторові народних шкіл – Василеві Витвицькому). Серед місцевого населення розпочалися арешти української інтелігенції та допити, в чому допомагали колишні польські полонені з табору на Козачеві, передмістю Коломиї. Репресивні заходи тимчасової польської окупаційної влади торкнулися і емеритованих народних вчителів Осипа Кузьми, Стефанії Книш та Романа Лисяка, яким було відмовлено у вирішенні їхнього пенсійного забезпечення. Зміна політичної кон'юнктури у липні з румунської вже остаточно на польську, не принесла чогось нового у громадсько-політичне життя українців цього краю. Вже згодом було заарештовано представників коломиїської інтелегенції, свідомих робітників, ремісників і селян, а також багатьох чужинців, яких запідозрили у лояльності до ЗУНР. Мешканці краю, які врятувалися на фронтах світових завірюх в обороні державної самостійности, з болем серця поверталися до важкої праці у місті і по навколишніх селах.

Розглянувши головні аспекти питань, слід відзначити, наступне:

1. В умовах першої світової війни на руїнах Австро-Угорської імперії виникло нове державне утворення - Західноукраїнська Народна Республіка. Населення краю підтримало заклик УНРади та Таємного центрального військового комітету у Львові, і одночасно з усіма українськими нелегальними військовими комітетами на Покутті і Гуцульщині проголосили 1 листопада 1918 р. утворення соборної, незалежної української держави на етнографічних землях Австро-Угорщини.
2. Громадянській толерантності і порозумінню сприяло те, що органи державної влади

та військові комітети будували структури місцевого самоврядування на тих засадах, що на керівних постах першими особами повинні бути представники місцевого населення.

3. Враховуючи несприятливі внутрішньо-політичні умови становлення держави, провідні діячі українських партій і рухів об'єдналися в Окружну УНРаду, котра виступила своєрідним арбітром внутрішніх протиріччях, що мали місце у середовищі полінаціонального міста. Творення української держави в кожному місті та селі краю вимагало щоденної виснажливої праці для забезпечення життєдіяності краю в умовах несприятливої українсько-польської війни та постійного протистояння місцевого польського населення. Проникнуті ідеалами швидкої державності, впровадженням у життя декларативних заяв про свободу і рівноправність, громадські діячі були нездатні забезпечити мобілізацію усіх національно-свідомих сил.

4. Листопадовий Чин викликав величезні зрушення у соціальній психології населення Покуття та Гуцульщини. Найпомітніший вияв цих зрушень – зростання національної свідомості різних прошарків міського населення, поглиблений інтерес до подій політичного характеру, закономірні вияви громадської активності під час українсько-польського конфлікту у Галичині, румуно-польської окупації Покуття.

